

КОСТИЮНІК
Олена Валеріївна
elena_kostynik@ukr.net

УДК 346.21

ГУЛЬКО
Катерина Юрійівна
gkatya.088@gmail.com

ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ В ГОСПОДАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

к.е.н., доцент, заступник
завідувача кафедри,
Національний авіаційний
університет

FORMATION OF STATUTE CAPITAL IN ECONOMIC ORGANIZATIONS

студент, Національний
авіаційний університет

KOSTIUNIK Olena Valeriivna – PhD in Economics, Associate Professor, Deputy Head of the Department, National Aviation University

HULKO Kateryna Yuriivna – student, National Aviation University

У даній статті визначено значення статутного капіталу, досліджено особливості формування статутного капіталу в господарських організаціях. Розглянуто особливості та виявлено проблеми формування статутного капіталу акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю. Дослідження показують, наскільки роль статутного капіталу економічних організацій є важливою при гарантуванні інтересів учасників та кредиторів економічних організацій. Висвітлено порядок документального оформлення та обліку формування статутного капіталу господарських товариств та надано пропозиції щодо їх удосконалення.

* * *

В данной статье определены значения уставного капитала, исследованы особенности формирования уставного капитала в хозяйственных организациях. Рассмотрены особенности и выявлены проблемы формирования уставного капитала акционерных обществ и обществ с ограниченной ответственностью. Освещен порядок документального оформления и учета формирования уставного капитала хозяйственных обществ и даны предложения по их усовершенствованию.

* * *

In this article the value of the authorized capital is defined, the features of formation of the authorized capital in economic organizations are investigated. The peculiarities and problems of forming the authorized capital of joint-stock companies and limited liability companies are considered. The procedure of documentary registration and accounting of the formation of the authorized capital of companies and the proposals for their improvement are explained. According to the generally accepted opinion of experts in the field of corporate law, the article identifies three main functions of share capital and their characteristics. The ways of making cash contributions, their combination and features are considered. The specificities of keeping records of accounting policies are discussed. The article identifies and analyzes the founder's contributions, determines the terms of formation of the authorized capital, the amount of unpaid authorized capital from an economic point of view is considered as a corrective article to the authorized capital and as an economic potential of the enterprise. The general procedure of organization of accounting of the authorized capital is carried out.

The article considers the accounting procedure for the formation of authorized capital. One of the main points of accounting organization at any enterprise is to keep certain records in accounting documents. The composition of accounting policy documents is analyzed in the article. The relationship between economic communities (limited liability companies and joint stock companies) regarding the existence of share capital, which is proportional to the stock, is considered.

Research shows how important the role of the authorized capital of economic organizations is when guaranteeing the interests of participants and creditors of economic organizations.

The main objective of creating an effective system of guarantees for the creditor's rights and to prevent the emergence of "day-to-day firms" is to increase the minimum amount of authorized capital to the level in European organizations.

Ключові слова: статутний капітал, підприємство, бухгалтерський облік, формування капіталу, функціонування, акціонери, грошові внески, кредитори

Ключевые слова: уставный капитал, предприятие, бухгалтерский учет, формирование капитала, функционирование, акционеры, денежные взносы, кредиторы

Keywords: share capital, enterprise, accounting, capital formation, functioning, shareholders, cash contributions, lenders

ВСТУП

Основою будь-якого підприємства є статутний капітал. Концептуальна основа законодавчої системи господарських організацій представлена у вигляді вимог до статутного капіталу. До того ж статутний капітал, його функція у процесі створення підприємства та його чисельність – одна з проблемних сфер у сучасній правовій базі. Основними проблемами капіталу є необхідність, розмір та склад статутного капіталу в господарських організаціях. Актуальність обговорюваної теми пояснюється наступним: важлива

роль статутного капіталу у процесі формування економічної власності організацій; дискусійний характер теоретичної бази статутного капіталу; недосконалість законодавчої бази, що становить правовий режим статутного капіталу економічних організацій.

Проблеми бухгалтерського обліку формування і змін статутного капіталу вивчали такі визначні вчені, як А.П. Бобяк, М.О. Белоусов, Ф. Беста, Ф.Ф. Бутинець, О.Й. Вівчар, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, М.Д. Корінко, М.С. Пушкар, Ж. Ришар, Т.А. Снеткова, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко. Економічна літе-

ратура вказує на важливість формування статутного капіталу.

Зважаючи на всі зміни, доповнення, недоліки форм формування та обліку статутного капіталу для прийняття ефективних управлінських рішень необхідно постійно узагальнювати порядок організації обліку статутного капіталу.

МЕТА РОБОТИ – визначити юридичну природу статутного капіталу, дослідити порядок формування статутного капіталу на підприємствах. Виявити недоліки організації обліку формування статутного капіталу на підприємствах та внести пропозиції для їх усунення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet та нормативно-правові акти. У написанні роботи використовувались такі методи дослідження, як аналітичний, монографічний, статистичний, економіко-математичний.

РЕЗУЛЬТАТИ

Статутний капітал являє собою вартість (або грошову оцінку) майна, вкладеного всіма акціонерами як плату за право бути частиною громади. Статутний капітал визначає сукупну вартість внесків, зроблених акціонерами у момент приєднання. На момент створення громад усе майно складається із статутного капіталу, який формується акціонерами, а майбутнє майно – це свого роду «відділення» від статутного капіталу. Він відображається на рахунку 401 [1].

Під статутним капіталом розуміють грошові кошти, у т.ч. в іноземній валюті; рухоме майно; нерухоме майно; права користування майном; права користування землею, водою та іншими природними ресурсами; майнові права на об'єкти інтелектуальної власності; майнові права (права вимоги); цінні папери; частку (її частину) у статутному капіталі.

Усі економічні громади (товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерні товариства) взаємопов'язані наявністю статутного капіталу, який ділиться пропорційно запасу. Відповідно до загально визначеної думки експертів у галузі корпоративного права, статутний капітал виконує три основні функції:

1. Перша функція – стартова (початок, забезпечення фінансування), яка полягає в майнових вкладеннях, які відбуваються на етапі створення будь-якої корпорації. У випадку у разі дозволеного розширення капіталу кошти можуть бути використано для реалізації фірмових проектів. Загалом ідеєю є забезпечити кошти / майно для здійснення ризикованого задуму, без цього відповідальність перед кредиторами є основою будь-яких акціонерних акцій підприємницької діяльності.

На сьогоднішній час існує норма, яка вказує на те, що заборгованість за внесками до статутного капіталу повинна бути погашена до закінчення 6 місяців з дня реєстрації [3]. Якщо учасником було порушено дані терміни, то йому надходить письмове попередження, за яким він повинен сплатити певну суму за додатковий період, який не перевищує 30 днів.

Взагалі є 3 способи здійснення грошових внесків:

- через касу підприємства;
- через касу банку;
- шляхом безготівкового розрахунку.

Їх можна комбінувати. Проте, якщо останні 2 способи не мають жодних обмежень, то для останнього діють загальні готівкові обмеження за розрахунками за один день: внесок від засновника-юридичної особи або ФОП – не більше 10000 грн; внесок від засновника – фізичної особи – не більше 50000 грн.

2. Друга функція, яка традиційно виділяється юридичною літературою – стабілізаційна функція. Вона підтримує платоспроможність перед кредиторами та потенційними контрагентами.

3. Третя і основна функція статутного капіталу – гарантійна функція – лише те, що визначено нормами законодавства. Гарантійна функція, як це прийнято, – це функція, за допомогою якої уповноважений капітал визначає мінімальну вартість активів, необхідну для утримання зацікавлених кредиторів. Важливо, щоб інтерес з боку кредиторів диктував пропозицію про підвищення розміру статутного капіталу [4, С. 302].

Формування статутного капіталу має особливу облікову процедуру. Одним із основних моментів організації обліку на будь-якому підприємстві є ведення певних записів у документах про облікову політику. У цьому документі відносно до організації обліку статутного капіталу правильно буде зобразити:

- номенклатуру робочих бухгалтерських рахунків, а також побудову аналітичних рахунків з обліку статутного капіталу;
- порядок збільшення та зменшення статутного капіталу;
- встановлення порядку визначення складу учасників;
- підхід до оцінки не грошових внесків до статутного капіталу;
- форми первинних документів для підтвердження інформації про формування та рух статутного капіталу;
- форми внутрішньої звітності стосовно операцій зі статутним капіталом.

Основними проблемами в обліку статутного капіталу можна назвати:

- відсутність однаковості щодо визначення поняття "статутний капітал" в економічній та юридичній літературі;
- проблема стосовно законодавчого регулювання порядку створення статутного капіталу та його розміру приватними підприємствами;
- оцінка внесків до статутного капіталу – фактично самі засновники можуть визначати критерії, за якими буде проводитись оцінка їх внесків (договірна оцінка). У результаті такої оцінки засновники під час створення підприємства можуть завищити або занижити вартість своїх активів;
- проблема передачі прав власності на майно, внесене до статутного капіталу;
- вихід учасника з товариства;
- законодавча неврегульованість процесу повернення учасникам їх внесків у статутному капіталі;
- продаж чи придбання частки статутного капіталу іншого підприємства;

– виникнення суперечностей між Податковим Кодексом України та Законом України "Про акціонерні товариства" в частині виплати дивідендів.

Основною складовою управління рухом авансованого капіталу є облікова інформація, на підставі якої визначаються межі формування, розподілу та подальшого відтворення індивідуального капіталу [5, с. 4-6]. Підприємства повинні ретельно відслідковувати усі законодавчо нормативні зміни стосовно ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності власного капіталу для того, щоб запобігти правопорушень через невідповідність обліку та звітності законодавчим вимогам.

Неможна використовувати боргові емісійні цінні папери для оплати статутного капіталу [2].

Засновницькі внески, що стосуються статутного капіталу відображаються у бухгалтерському обліку відповідно до їх надходження. У засновницьких документах повинні обумовлюватися строки формування статутного капіталу. Зазвичай термін формування статутного капіталу – один рік. Суть статутного капіталу означає, що йдеться не обов'язково про суму оплаченого капіталу. Швидше за все статутний капітал можна розглядати як величину, що називає суму внесків засновників чи номінальну вартість акцій, дозволених до випуску. Звідси впливає різниця між встановленим і оплаченим статутним капіталом, яка позначається у балансі окремо за статтею «Неоплачений капітал».

Сума неоплаченого капіталу відображає заборгованість акціонерів перед акціонерним товариством. Також суму неоплаченого статутного капіталу з економічного погляду розглядають як корегувальну статтю до статутного капіталу і як економічний потенціал підприємства.

ВИСНОВКИ

Отже, основним джерелом фінансування для новостворених підприємств є статутний капітал. На жаль, не завжди він здатний задовільнити потреби організації. Залежно від організаційно-правової форми підприємства існують деякі особливості формування, а отже, й обліку статутного капіталу. Результати дослід-

ження показали важливість ролі статутного капіталу економічних організацій у наданні гарантій інтересам учасників та кредиторів економічних організацій. З метою створення ефективної системи гарантій прав кредитора і для перешкоджання виникненню «одноденних фірм» необхідно збільшити мінімальний розмір статутного капіталу до рівня в європейських організаціях.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI, ч. 1 ст. 11, 14. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15
3. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». URL: [https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2275-19](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2275-19)
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, чинний. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Голубничка Г. Рух капіталів як фактор розвитку облікових систем в умовах глобалізації бізнесу. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Київ: Економіка, 2010, С. 4-6.

References

1. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" of 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (in Ukrainian).
2. The Law of Ukraine "On Joint Stock Companies" of September 17, 2008 No. 514-VI, Part 1 of Article 11, 14. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15 (in Ukrainian).
3. Law of Ukraine "On Limited and Additional Liability Companies" URL: [https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2275-19](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2275-19) (in Ukrainian).
4. The Civil Code of Ukraine dated January 16, 2003, No. 435-IV, in force. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (in Ukrainian).
5. Holubnycha H. Capital movement as a factor of development of accounting systems in the conditions of business globalization. Bulletin of the Kyiv National University after Taras Shevchenko. Kyiv: Economics, 2010, pp. 4-6 (in Ukrainian).